

"De få avvikarnas makt"

"Tvivla aldrig på att en liten grupp människor kan förändra världen. Det är faktiskt det enda som någonsin har fungerat."

Margaret Mead, kulturanthropolog aktiv under den sexuella revolutionen på 1960- och -70-talen

Styrka i våra samtal

Det finns styrka i våra samtal på jobbet eller över en fika. Sprider vi tankar, särskilt om de är hållbara, eller övertygar någon om det rätta i dessa, så kan det ofta påverka fler människors kunskap och åsikter än deltagarna i samtalet. Några av dessa du talar med för kanske dina idéer vidare och så är den goda cirkeln i gång. Dina och dina vänners funderingar betyder något. Vi kan förändra världen genom att ha kul och meningsfulla konversationer.

På universitetet fick jag reda på att vad vi än gör, gör många andra samma sak. Så du är inte ensam i din kamp för förändring. Jag har själv erfarenhet hur detta är sant. Det jag kämpat för själv ena dagen, har några år senare kommit upp på agendan. Exempel på sådana saker är mina åsikter om att arkitektur bör vara mer klassiskt skön, mina åsikter om att vänstern borde bli folkligare och mer inriktad på strukturella miljölösningar eller min tro på vätgas som miljövänlig energibevarare.

Några få avvikare kan påverka

Socialpsykologen **Solomon Asch** visade i experiment från 1950-talet att deltagare i en grupp ofta anpassar sig till majoriteten. Detta sker även om majoriteten har fel. Men om bara en eller två personer uttrycker en annan åsikt kan fler deltagare också börja ifrågasätta majoriteten.

Psykologen **Muzafer Sherifs** studie på 1930-talet visade att människor i en grupp tenderar att anpassa sig till gruppens

normer. Men små förändringar i samtal kan få hela gruppen att förändra sitt beteende och åsikter.

Andra forskare inom områden som socialpsykologi, sociologi och kommunikation har också undersökt hur påverkan sker mellan majoritet och minoritet. Till exempel **Serge Moscovici** som talade om hur viktiga frispråkiga minoriteter var för social förändring. **Elisabeth Noelle-Neumann** skrev om Tystnadsspiralen. Om ingen, och ej heller det offentliga samtalet, nämner en åsikt, kan anhängarna av den åsikten tro att de är i minoritet och tystna än mer. **Everett Rogers** talade om early adopters. Dessa kan vara populära individer, välutbildade eller andra förebilder i sina sociala umgängeskretsar. Om dessa står för att de tagit till sig en idé, så sprids denna betydligt lättare.

Folket backar upp dig

Ska hyresrätten med låga hyror skyddas eller inte? Konsensus i många partier är att hyror bör få stiga ohejdat i form av marknadshyror.

En åsikt är att miljölösningar ska vara strukturella med fokus på ny energi och en mer cirkulär resursanvändning.

En annan åsikt är att vi ska rädda klimatet mer individuellt. Fokus ligger här på att människor ska förändra sin livsstil. Tyngdpunkten på livsstilsförändring handlar då inte lika mycket om systemskifte.

Makten lutar ofta mer åt högre hyror och åt individuella lösningar i klimatfrågan.

Men stora delar av folket har bara en viss mängd pengar och en viss mängd energi. Gräsrotterna är ofta emot högre hyror. Fotfolket måste få vardagen att gå ihop. Många vill ha effektiva klimatlösningar. Men de orkar inte med lösningar som innebär krav på mer aktivitet. Folket betar sig också sämre om välfärden sjunker och stressen på arbetet eller i skolan stiger. Därför står många gräsrotter redo att stödja dem som

vågar försvara miljön eller välfärden på ett sätt som också försvarar rätten till ett gott liv.

En udda fågel som banade väg i USA

Nu leder USA:s president **Joe Biden** vägen för *IRA, Inflation Reduction Act* – en grön, ekonomisk produktionsstärkning som också ska sänka inflationen. EU kan motvilligt behöva hänga med om Europa inte ska förlora sina industrier. Det var bland andra politikern **Alexandria Ocasio-Cortez** som inspirerade till IRA och dess gröna omställning. Hon är en socialistisk medlem av Demokraterna i USA. Hon blev känd 2018 när hon vann en överraskande seger mot en etablerad demokratisk kandidat i primärvalet till kongressen. Som aktivist för social rättvisa och miljöfrågor har hon blivit en symbol för en ny generation av progressiva politiker som utmanar makten. Gräsrotternas samtal spelar roll.

Ocasio-Cortez är ett exempel på hur personer kan få makt genom att mobilisera gräsrotterna, använda sociala medier och utmana etablerade politiska strukturer. Genom att engagera unga väljare och människor som tidigare inte varit aktiva inom politiken har hon lyckats skapa en rörelse för förändring och blivit en inflytelserik röst i den nationella debatten om sociala och miljömässiga frågor.

Om du och några få av oss andra vågar stå upp för våra värderingar, så visar historien och socialpsykologin att vi har större möjligheter att påverka än vi kanske tror.

Ju mer genomtänkta dina åsikter är och ju mer påläst du är om människans natur och samhällsutvecklingen, desto större kraft har dina samtal. En sanning besegrar tusen lögnar.

Text: Oskar Brandt

Bild från 13 juni 1936 där en person i folkmassan, troligtvis August Landmesser vägrar göra nazisthälsningen. Källa: Wikimedia